

EESTI AKREDITEERIMISKESKUS
ESTONIAN ACCREDITATION CENTRE

**MÕÕTEVAHENDITE TAATLUSLABORITE
JA VASTAVUSHINDAMISASUTUSTE
HINDAMISE JA
AKREDITEERIMISULATUSTE
KIRJELDAMISE JUHIS**

*INSTRUCTION ON ASSESSMENT AND
DESCRIPTION OF ACCREDITATION SCOPES OF
MEASURING INSTRUMENT VERIFICATION
LABORATORIES AND CONFORMITY ASSESSMENT
BODIES*

EAK VJ8 - 2018

Tallinn 2018

Autorlus ja põhimõtted

Käesolev dokument on koostatud EAK töörühma poolt koosseisus T. Tiivel, P. Ruzitš ja V. Krutob. Käesolev dokument on juhendi EAK J15-2010 ajakohastatud ja parandatud versioon. Dokument on ettenähtud kasutamiseks valdkondliku juhise taatluslaborite hindamisel koos juhendiga EAK J2. Käesoleva dokumendi nõuete järgimine on kohustuslik mõõtevahendite vastavushindamisasutustele, taatluslaboritele ja nende personalile ning akrediteerimisel osalevatele EAK assessoritele ja ekspertidele.

Dokumendi teksti ei ole lubatud müügi eesmärgil paljundada.

Ametlik keel

Dokumenti võib vajadusel tõlkida teistesse keeltesse. Eestikeelne versioon on ja jääb esmaseks.

Täiendav teave

Täiendava teabe saamiseks käesoleva dokumendi kohta palume pöörduda EAK-sse, Mäealuse 2/1 12618 Tallinn, www.eak.ee.

Kinnitus

Käesoleva dokumendi on kinnitanud:

/digiallkiri/

Kristiina Saarniit
EAK juhataja
27.02.2018

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	4
2. Üldnõuded taatluslaborile/vastavushindamisasutusele.....	4
3. Taatlusmetoodikad	5
4. Mõõtevahendite vastavushindamine.....	5
5. Akrediteerimistunnistus ja akrediteerimistunnistuse lisa	6
6. Hindamise ja vaatluste kavandamine.....	6
Lisa 1: Akrediteerimistunnistuse lisa	8
Lisa 2: Mõõtevahendite liikide nimetused.....	9
Muudatuste leht	10

1. Sissejuhatus

- 1.1. Käesolevas dokumendis esitatakse juhendi EAK J2 nõudeid täpsustavad juhised ja nõuded EAK akrediteeritud taatluslaborite akrediteerimisulatusete vormingu, esitusviisi ja sisu ning hindamise sisu ja planeerimise kohta.
- 1.2. Käesolev dokument lähtub taatluslaborile kehtestatud nõuete osas harmoniseeritud rahvusvahelisest standardist EVS-EN ISO/IEC 17020, EA ja ILAC asjakohastest dokumentidest, Eesti Vabariigi õigusaktidest ning Euroopa Liidu direktiividest. Määratluste ja terminoloogia osas on lähtutud eesti standardist EVS 758:2009, "Mõõteseadusest" (vastu võetud 10.03.2004, edaspidi MõõteS) ja "Toote nõuetele vastavuse seadusest" (vastu võetud 20.05.2010, edaspidi TNVS).
- 1.3. Dokumendi järgimine on kohustuslik taatluslaboritele ja nende personalile, EAK personalile ning taatluslaborite hindamist läbiviivatele erialaassessoritele ja ekspertidele.

2. Üldnõuded taatluslaborile/vastavushindamisasutusele

- 2.1. Taatluslabor/vastavushindamisasutus peab vastavusotsuse tegemiseks olema akrediteeritud inspekteerimisasutusena vastavalt standardi EVS-EN ISO/IEC 17020 nõuetele ning peab oma mõõtetegevuse pädevuse tõendamiseks olema vastavas mõõtevaldkonnas akrediteeritud vastavalt standardi EVS-EN ISO/IEC 17025 nõuetele. Lähtuvalt MõõteS § 14 lõike 1 punktist 2 võib labor olla taksomeetrite, gaasi-, vee-, soojus- ja elektriarvestite taatlemiseks akrediteeritud katselaborina, kõigil muudel puhkudel peab labor olema akrediteeritud kalibreerimislaborina.
- 2.2. Juhul kui taatluslabor on akrediteeritud katselaborina, peab taatluslabor dokumenteerima, ajakohastama ja säilitama ning hindamiseks esitama täiendavalt: taatlejate nimekirja (koos kinnitatud taatlusalade/-metoodikatega), etalonide info, jälgitavusskeemid kõigi mõõtesuuruste koha ning kehtiva vastutuskindlustuslepingu (siseriikliku taatluse puhul MõõteS § 14 lõige 1 punkt 7 ja teavitatud asutusena vastavalt TNVS § 28 lõige 1 punkt 10 sätestatud tingimustel ja summas).
- 2.3. Taatluslabor peab taatlemisel vastavusotsuse tegemiseks olema sõltumatu (MõõteS § 14 lõige 1 punkt 5) määral mis standardi EVS-EN ISO/IEC 17020:2012 lisa A põhjal vastab A-tüüpi inspekteerimisasutuse sõltumatuse nõuetele.
- 2.4. Võrdluskalibreerimistes/-taatlemistes osalemise minimaalse sageduse osas tuleb lähtuda EAK juhendis J1 punkt 1.7 toodud sagedusest.
- 2.5. Taatluslabori personal peab vastama MõõteS § 16 lõikes 1 esitatud nõuetele.
- 2.6. Taatluslabor peab taatlusmargiste valmistamise, kasutamise, hoidmise ning hävitamise osas, samuti taatlustunnistuse ning nõuetele mittevastava taatluse vormistamise puhul järgima Majandus- ja kommunikatsiooniministri 21.06.2006 määruse nr 56 nõudeid. EÜ üksikdirektiivide kohaste mõõtevahendite EÜ esmataatluse korral peavad taatlusmargised (sh nende paigaldamine) vastama kõnesoleva üksikdirektiivi ning Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiivi 2009/34/EÜ nõuetele.
- 2.7. Kahetasemelise volitamise vältimiseks ei ole taatluse osas lubatud kasutada alltöövõttu.
- 2.8. Kui vastavushindamisasutus soovib selgelt piiritletud vastavushindamisülesannete täitmiseks kasutada teise isiku (edaspidi töövõtja) teenuseid, peab ta tagama, et töövõtja vastab otsuses nr 768/2008/EÜ, MõõteS ja asjakohases direktiivis teavitatud asutusele esitatud nõuetele, mh akrediteerimisnõuetele. Vastavushindamisasutus peab kindlaksmääratud aja jooksul säilitama töövõtja kvalifikatsiooni tõendavaid ja tema tegevust käsitlevaid dokumente.

- 2.9. Taatluslaborile akrediteeringu omistamisel informeerib sellest Tehnilise Järelevalve Ametit taatluslabor ise, akrediteeringu peatamisel või kehtetuks tunnistamisel informeerib TJA-d EAK.

3. Taatlusmetoodikad

- 3.1. Taatlusmetoodikad peavad lähtuma olulistest ja erinõuetest ning kriteeriumitest, sh esma- ja kordustaatlusele sätestatud protseduuridest, mis on kehtestatud seda liiki mõõtevahendile EÜ mõõtevahendite direktiivis, EÜ mitteamatkaalude direktiivis, EÜ üksikdirektiivides ning Majandus- ja taristuministri 20.09.2016 määruse nr 57 lisas toodud nõuetest. Samuti peab järgima OIML ja WELMEC asjakohaseid soovitusi ja juhendeid.
- 3.2. Taatlusmetoodika peab arvestama, et kasutusel oleva mõõtevahendi siseriiklikul esmataatlusel ja kordustaatlusel tuleb lähtuda nende dokumentide esitatud nõuetest ja katsetuste mahust, mis kehtisid mõõtevahendile selle turule laskmisel ning on fikseeritud mõõtevahendi vastavusdeklaratsioonis, siseriiklikus tüübikinnitustunnistuses või EÜ tüübikinnitustunnistuses. Kui nimetatud dokumendid ei esita kordustaatlusele eraldi nõudeid, tuleb kordustaatlusel lähtuda asjakohases standardis (nt vearvestite puhul EVS-EN ISO 4064-1 lisa C) toodud või esmataatluse nõuetest.
- 3.3. Taatlusmetoodikas peavad olema:
- 3.1. juhised mõõtevahendi taatlemiseks, võimaldamaks hinnata selle vastavust asjakohases õigusaktis esitatud, tüübikinnitustunnistuses või EÜ tüübikinnitustunnistuses kindlaksmääratud nõuetele;
  - 3.2. juhised mõõtemääramatuse hindamiseks ja taatlemisel vastavusotsuse tegemiseks;
  - 3.3. kehtestatud taatlusveapiirid ning nõutav suhe taatlusveapiiri ja tööetaloni mõõtemääramatuse vahel;
  - 3.4. nõuded taatlusprotokollile, taatlustunnistusele ja nõuetele mittevastavuse tõendile (sh kohustusliku info loetelu, vt punkt 2.6). Taatlusprotokollilt ja taatlustunnistusel peab selgelt nähtuma, kas tegemist on EÜ esmataatluse, siseriikliku esmataatluse või kordustaatluse läbiviimisega.

4. Mõõtevahendite vastavushindamine

- 4.1. Teavitamist taotleva asutuse akrediteerimisel võetakse lisaks akrediteerimisnõuetele arvesse juhendis EA-2/17 loetletud nõuded ja asjakohases direktiivis teavitatud asutusele esitatud nõudeid. Teavitamist taotlevat asutust akrediteeritakse EAK poolt Eesti õigusaktis ja/või juhendis EA-2/17 (tabelid 2 ja 3) asjakohase vastavushindamismooduli (*edaspidi moodul*) ja direktiivi osas eelistatuks nimetatud akrediteerimisstandardi (*edaspidi standard*) nõuete suhtes.
- 4.2. Mõõtevahendite taatlemist reguleerib Eestis MõõteS, mille kohaselt isik, kes taotleb õigust tegutseda või tegutseb taatluslaborina siseriikliku taatlemise alal, peab taatlemisel vastavusotsuse tegemiseks olema akrediteeritud inspekteerimisasutusena (*EVS-EN ISO/IEC 17020*). Sellest tulenevalt on EAK pidanud mõistlikuks ja hinnanud direktiivide 2014/31/EL ja 2014/32/EL (*moodulid F, FI ja G*) kohast teavitamist taotlemaid taatluslaboreid inspekteerimisasutusele esitatavate nõuete (*st standardi EVS-EN ISO/IEC 17020*) suhtes, erinevalt EA-2/17 toodud eelistatavale standardile (*EVS-EN ISO/IEC 17065*).
- 4.3. Mitteamatkaalude direktiiv 2014/31/EL ja mõõtevahendite direktiiv 2014/32/EL on Eesti Vabariigi seadusandluse üle võetud vastavalt majandus- ja taristuministri määruste

nr 32 (12.04.2016) ja 29 (29.03.2016) kaudu ning vastavushindamisasutus peab lisaks direktiividele arvestama ka nendes määrustes esitatud lisanõuetega.

5. Akrediteerimistunnistus ja akrediteerimistunnistuse lisa

- 5.1. Taatluslabori akrediteerimistunnistusel märgitakse valdkonnaks "mõõtevahendite taatlus", mõõtevahendite liike üldjuhul välja ei tooda.
- 5.2. Vastavushindamisasutuse akrediteerimistunnistusel märgitakse valdkonnaks "mõõtevahendite vastavushindamine".
- 5.3. Mõõtevahendite taatluslabori ja/või vastavushindamisasutuse akrediteerimistunnistuse lisa peab sisaldama järgmist infot:
  - 5.3.1. akrediteeritud asutuse nimi, nagu see on toodud seonduvas akrediteerimistunnistuses;
  - 5.3.2. EAK logo ja asutuse (*taatluslabori*) akrediteeringu number;
  - 5.3.3. tegevuskoh(tade) aadress;
  - 5.3.4. akrediteeritud tegevuste tabel(id) tegevuskohtade kaupa (juhul kui on mitu, kliendi juures toimuv tegevus loetakse eraldi tegevuskohaks) mis peavad sisaldama järgmist infot (*vt näitena lisa 1*):
    - 5.3.4.1. inspekterimise valdkond (mõõtevahendite taatlemine/vastavushindamine);
    - 5.3.4.2. inspekterimise tüüp (*siseriiklik/EÜ esma-/kordus-/jne*);
    - 5.3.4.3. inspekterimisasutuse sõltumatus tüüp (*A, B või C*);
    - 5.3.4.4. taatlust/vastavushindamist teostavate isikute nimed ja vajadusel nendega seotud taatlusosalad (*vt lisa 1*);
    - 5.3.4.5. taadeldavate/vastavushinnatavate mõõtevahendite liigid (*taatlusobjektid, vt lisad 1 ja 2*);
    - 5.3.4.6. iga taatlusobjekti kohta alusnormatiiv(id) ja meetodika/protseduur;
    - 5.3.4.7. vastavushindamise puhul kohaldatav moodul.
  - 5.3.5. Taatluslabori/vastavushindamisasutuse akrediteerimisulatuses näidatakse eraldi:
    - 5.3.5.1. Eesti siseriiklik esma- ja/või kordustaatlus;
    - 5.3.5.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/34/EÜ kohane metrooloogiline kontroll (EÜ esmataatlus) mõõtevahenditele, millele on kehtestatud nõuded seda liiki mõõtevahendit käsitlevas EÜ nõukogu üksikdirektiivis;
    - 5.3.5.3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2014/31/EL ja 2014/32/EL kohane vastavushindamistegevus teavitatud asutusena;
    - 5.3.5.4. eraldiasetsevas üksuses ja kliendi juures tehtav taatlus/vastavushindamine.
  - 5.3.6. Akrediteerimisulatus kirjelduse viimasel leheküljel esitatakse avaldus selle kohta, et asutus on akrediteeritud kehtiva EVS-EN ISO/IEC 17020 nõuete suhtes ja dokumendi väljaandmise kuupäev.

6. Hindamise ja vaatluste kavandamine

- 6.1. Taatluslabori akrediteerimisulatus hindamise kavandamisel tuleb arvestada EAK J2 punktis 2.3.3 toodud põhimõtetega.
- 6.2. Enne taatluslabori kohapealset esmahindamist kavandab peassessor koos erialaassessori(te)ga kogu taotletava akrediteerimisulatus hindamise hõlmates kõik mõõtevahendite liigid, kattes vaatlustega vähemalt ühe liigi igast järgnevast akrediteerimisulatusse taotletavast mõõtevahendite grupist: massimõõtevahendid;

vedelike, välja arvatud vesi, koguse mõõtevahendid; gaasikoguste mõõtevahendid; vee- ja soojusarvestid; vahelduvvoolu elektrienergia mõõtevahendid; pikkusmõõtevahendid; taksoteenuse osutamisel kasutatavad mõõtevahendid. Muude mõõtevahendite grupist peab reeglina vaatlema kõigi mõõtevahendite liikide taatlemist (*erandiks on olukord kui erialaassessoril on võimalik liike grupeerida*).

- 6.3. Peale esmahindamist/uushindamist koostab peaassessor koos erialaassessori(te)ga hindamisprogrammi kogu akrediteerimistsükliks.
- 6.4. Igal järelevalvel viiakse reeglina läbi taatlus ja vormistatakse taatlusmetoodika kohane taatlusprotokoll ning taatlustunnistus (*negatiivse taatlustulemuse puhul mittevastavuse tõend*), arvestusega, et akrediteerimistsükli jooksul hõlmatakse vaatlustega kõik akrediteerimisulatusse kuuluvad taadeldavad mõõtevahendite liigid.
- 6.5. Taatluslabori hindamised on seotud konkreetse tegevuskohaga (*kliendi juures ehk nn "on-site" tegevuskoht loetakse eraldi tegevuskohaks*) ja ei laiene teistele tegevuskohtadele.

Lisa 1: Akrediteerimistunnistuse lisa**Akrediteerimisulatus mõõtevahendite taatlusel püsilaboris, aadressil Põllu 7 on esitatud alljärgnevas tabelis:***Accreditation scope for verification of measuring instruments in permanent laboratory at Põllu 7 is:*

Jrk nr No.	Taatlusobjekt <i>Verification object</i>	Tüüp <i>Type</i>	Normdokument <i>Normative document</i>	Taatlusmetoodika <i>Verification procedure</i>
1	Veearvestid, DN15, klass A, B <i>Water meters, DN15, class A, B</i>	Siseriiklik kordustaatlus <i>internal subsequent verification</i>	75/33/EMÜ	AA TM 01-2017
2			79/830/EMÜ	AA TM 01-2017

Inspekterimisasutuse sõltumatuse tüüp: A*Independence type of inspection body: A***Taatlust teostavad töötajad:** Ants Tamm (1, 2); Jaan Pärn (2)*Personnel performing verification:***Juhul kui akrediteerimisulatus tabeli piires on kattuvus, võib kattuva informatsiooni välja tuua tabeli päises:**

Akrediteerimisulatus mõõtevahendite siseriiklikuks kordustaatluseks taatlusprotseduur AA TM 01-2017 järgi püsilaboris, aadressil Põllu 7 on esitatud alljärgnevas tabelis:

Accreditation scope for internal subsequent verification of measuring instruments performed based on the verification procedure AA TM 01-2017 in permanent laboratory at Põllu 7 is:

Jrk nr No.	Taatlusobjekt <i>Verification object</i>	Normdokument <i>Normative document</i>
1	Veearvestid, DN15, klass A, B <i>Water meters, DN15, class A, B</i>	75/33/EMÜ
2		79/830/EMÜ

Taatlusobjekti nimi peab kattuma majandus- ja taristuministri 20.09.2016 määruse nr 57 "Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad" lisa toodud mõõtevahendi liigi nimetusega (vt lisa 2). Vajadusel võib lisada kitsendava täpsustuse.

Juhul kui taatlust teostavad töötajad ei teosta kõiki akrediteerimisulatusse kuuluvaid taatlemisi, peab iga töötaja puhul eraldi viitama taatlusaladele mille puhul on tõendatud töötaja vastavus MõõteS § 16 lõige 1 esitatud taatlejale esitatavatele nõuetele.

Lisa 2: Mõõtevahendite liikide nimetused

Alljärgnevas on toodud majandus- ja taristuministri 20.09.2016 määruse nr 57 "Kohustuslikule metrooloogilisele kontrollile kuuluvate mõõtevahendite nimistu, mõõtevahendite olulised ja erinõuded, sealhulgas täpsusnõuded, ning mõõtevahendite taatluskehtivusajad" lisas esitatud mõõtevahendite liikide nimetused.

Taatlusobjekti nimes kasutatakse alljärgnevas jämedas kirjas esitatud sõnastust:

Mitteautomaatkaalud, mis on hinnanaidikuga või hinnanaidikuta, trükiseadmega või trükiseadmeta elektroonsed, elektromehaanilised või mehaanilised

Etiketi trükkimisseadmetega varustatud **automaat- või mitteautomaatkaalud**

Automaatkaalud

Kestva dünaamilise toimimisega mõõtesüsteemid: sh kütusetankur; mõõtesüsteemid autotsisternil; laeva, raudtee- ja autotsisterni laadimisel; lennuki tankimiseks; piima ja muu toiduvedeliku mõõtesüsteemid

Pideva toimimisega mõõtesüsteemid torustikel

Veeldatud gaaside mõõtesüsteemid (veeldatud gaas on rõhu all ja temperatuuril -10 °C või kõrgem) ning punktide 2.1 ja 2.2 kohased mõõtesüsteemid vedelikele, mille temperatuur on alla -10 °C või üle 50 °C , dünaamiline viskoossus suurem kui $1000\text{ mPa}\cdot\text{s}$ või suurim mahukulu mitte üle 20 l/h

Statsionaarsed silindrilised vertikaalsed või horisontaalsed mõõtemahutid

Mõõtemahutite juurde kuuluvad ning laadimissõlmi ühendavad püsitorustikud

Laeva mõõtemahutid

Liikuvad mõõtemahutid, mis on sõidukile või raudteeveeremile püsivalt paigaldatud

Baarimõõdunõud (mahumõõdud)

Gaasiarvestid

Gaasi leppekoguse mõõturid

Veearvestid

Soojusarvestid ja/või nende alakoostud

Staatilised aktiivelektrienergia arvestid

Elektromehaanilised aktiivelektrienergia arvestid

Pikkusmõõdud (mõõdulindid ja jäigad või pooljäigad mõõdud)

Statsionaarsete mahutite **automaatsed nivoomõõturid**

Pikkusmõõtemasinad

Mõõterattad

Mitme dimensiooni mõõtemasinad

Taksomeetrid

Kiirusmõõturid

Mootorsõidukite heitgaaside analüsaatorid

Tõenduslikud alkomeetrid

Muudatuste leht

UUS	VANA	Kuupäev	Muudatuse sisu	Kinnitus
EAK J15-2006	EAK J15-2004	22.05.2006	Revideeritud dokument	<i>/digiallkiri/</i>
EAK J15-2010	EAK J15-2006	31.03.2010	Dokumendi ajakohastatud ja täiendatud versioon	<i>/digiallkiri/</i>
EAK VJ8-2018	EAK J15-2010	27.02.2018	Dokumendi ajakohastatud ja muudetud tähistusega versioon	<i>/digiallkiri/</i>